

POSLANSTVO

Cesarjema Marku Avréliju Antonínu in Luciju Avréliju Kómodu, ki sta osvojila Arménijo in Sarmátijo, in ki sta, kar je največ vredno, filozofa.

I.

1. V vajini državi, mogočna vladarja, imajo državljani različne navade in zakone, toda nikomur od njih postava ali strah pred kaznijo ne branita, da se sme z ljubeznijo držati očetnih navad, četudi so smešne. Trojanec trdi, da je Hektor bog in moli Héleno, saj jo ima za Adrastêjo; Spartanec časti Agamémnona kot Zeusa in Filonójo, Tíndarejevo hčer kot Artémido Enódijo, Atenec daruje Erehtêju kot Pozêjdonu; Atenci obhajajo praznike in misterije tudi v čast Agrávli in Pandrózi, čeprav sta bili na glasu, da sta se pregrešili, ker sta odprli skrinjo.

Skratka: Vsak narod in vsako ljudstvo obhaja tiste daritve in misterije, ki so njemu všeč. Egipčani častijo kot bogove celo mačke, krokodile, kače, gade in pse. 2. Niti vidva niti postave tega ne prepovedujejo nikomur od teh ljudi; po eni strani namreč vesta, da gre za umanjkanje vsakega strahospoštovanja in svetosti, če kdo meni, da sploh ni boga, po drugi strani pa je nujno, da vsakomur pustita, naj ima bogove, kakršne hoče, da se iz strahu pred božanstvom vzdrži zločinskega delovanja. Nas pa – ne dajta se kot množica zavesti samo z govoricami – sovražijo zaradi imena; a vendar niso imena vredna sovraštva, temveč si zasluži pravično sodbo in kazen zločinsko dejanje.

Zato vse občuduje vajino krotkost in blagost, vajino miroljubnost in človekoljubje do vseh; kajti sleherni državljan je pred zakonom enak, vsaka skupnost uživa enako čast, če je je vredna, in ves svet se po vajini razumnosti veseli trdnega miru.

XXXI.

1. Proti nam si izmišljajo, da prirejamo brezbožne pojedine in orgije, da bi sami sebe prepričali, kako z razlogom nas sovražijo, in ker mislijo, da nas bodo s tem, da zvrnejo na nas kar se le da težko krivdo, prestrašili in odvrnili od našega načina življenja ali naščuvali oblasti, da bodo z nami ravnale ostreje in brez usmiljenja. Toda tako se le norčujejo iz nas, ki vemo, da je že od nekaj, ne samo v današnjih dneh, po neki božanski postavi in besedi v navadi, da se nekrepost bojuje s krepostjo.

...

XXXII.

1. Prav nič čudnega ni, če si izmišljajo o nas reči, kakor jih pripovedujejo o svojih bogovih, saj njihove strasti prikazujejo kot skrivnosti. Toda če mislijo, da je razbrzdano, brezobzirno spolno občevanje nekaj hudega, bi morali sovražiti tudi Zeusa, ki je imel otroke s svojo materjo Rejo in hčerjo Koro ter imel za ženo lastno sestro; ali Órfeja, ki si je izmislil te reči, ker je naredil Zeusa za brezbožnejšega in boli oskrunjenega od Tiésta. Zaradi neke prerokbe je ta namreč spal s svojo hčerko, ker je hotel priti do oblasti in se maščevati. 2. Mi pa smo tako daleč od (nravne) brezobzirnosti, da ne smemo niti gledati zato, da bi poželeli. »Kdor namreč gleda žensko,« pravi, »da bi jo pozelel, je že prešuštvoval v svojem srcu.« 3. Kako bi mogel torej kdo dvomiti o tem, da živijo čisto ljudje, ki ne smejo oči uporabljati za nič drugega razen za to, za kar jih je ustvaril Bog, da so nam namreč luč, ljudje, ki jim je že nasladen pogled prešuštvo, ker so oči ustvarjene za drug namen, in ki bodo sojeni že zaradi misli? ... 5. Zato tudi imamo ene ljudi za sinove in hčere, druge za brate in sestre, starejše pa spoštujemo kot očete in matere. ...